

SZAKMAI SZÓTÁR

Összeállítottunk egy rövid szakmai szótárt azoknak, akik nincsenek otthon a nyomda- és papíripar területén alkalmazott szakkifejezésekben - reméljük, hasznosnak találják.

A

Ablakos boríték

A boríték előoldalán a jobb alsó sarokban fóliával takart ablak található, így látható válik a levélre írt címzés.

Adathordozó

Számítástechnikai eszköz (floppy, CD, zip, stb.), amelyen a nyomdailag feldolgozásra kerülő anyagot rögzítik. Lényeges egyeztetni az anyagokat tartalmazó fájlok formátumát, az ezek kezeléséhez szükséges szoftverekkel a nyomdának rendelkeznie kell a munkák elkezdéséhez.

Akvarellpapír

lágy fogású, szívóképes, kissé szemcsézett felületű rajzpapír. Szerkezete jellegzetesen barázdált, átnézete egyenletesen felhős. Vízfestmények készítéséhez használják.

Aláírás mező

okmányvédelmi elemeket tartalmazó alnyomattal ellátott, a kártya felületére hőpréssel felvitt mező, amely lehetővé teszi az utólagos megszemélyesítést, az aláírás minta biztonságos tárolását.

Aranyfüst

könyvek aranyozásához használt vékony aranyfólia.

Aranymetszés

a méretre vágott könyvtest fej, láb- és hosszmetsetének díszítése aranyfüsttel.

Á

Álló boríték

A rövidebb oldalán nyíló boríték (fejben nyitható boríték)

Álló formátum

Álló téglalap alakú, a hosszabb oldalán kötött kiadvány

Árajánlat

Az árajánlatkérés szerint elvégzett nyomdai műveleti és anyaganalízis alapján adott ár- és határidő-ajánlat.

Átdolgozott kiadás

Egy már korábban megjelent mű módosított szövegű kiadása.

Átfutási idő

A kiadvány megrendelésétől a megrendelő igénye szerinti helyre történő szállításáig tartó időintervallum napokban vagy hetekben, vagy hónapokban kifejezve.

B

Beasztás

A könyvtest (belívek) beragasztása a táblába (keménytábla esetén) vagy a fedélbe (puhatábla esetén).

Behúzott melléklet

A kiadványba be nem kötött melléklet. Ilyenek például a színes magazinokba betett lapok.

Bélelés

Általában a borítékoknál használnak bélelést.

Belív

A könyv jelentős részét alkotó kötetileg összetartozó egység.

Bemetszés, riccelés

az a művelet, amikor nyomógépen megfelelő vágóelemek segítségével a papír keresztmetszetét csak részben vágják át. Bemetszést, riccelést alkalmaznak pl. az öntapadós fóliák kikészítésekor, a nyomtatott felső papírréteg a bemetszés vonalának megfelelően, könnyen leválasztható az alsó hordozórétéről.

Biblianyomó papír

Nagy oldalszámú, és ennek ellenére viszonylag nagy terjedelemben előállítani kívánt könyvek (szótárak, kézikönyvek, lexikonok, bibliák stb.) nyomtatásához használatos finom vékony papír. Nem íróképes, de kiválóan nyomtatható, lágy, bársonyos tapintású, puha fogású.

Biegelés

más néven hornyolás. Törésre hajlamos, merev, vastag kartonféleségek vaknyomással nyomtatása a hajtás vonalában. Feladat a törésmentes hajtási vonal kialakítása. Dobozok, papírképek készítésénél használják ezt az eljárást.

Biegelés (2)

Hajtások jelző nyomása, amellyel a kiadvány (például könyvborító) jobb nyithatóságát, vagy (például prospektus, dosszié) könnyebb záródását biztosítják.

Borítás

a könyvtábla külső felületének anyaga. Lehet bőr (műbőr), vászon (selyem), papír, esetleg fóliázott papír vagy PVC.

Boríték

lehet ablakos, vagy ablak nélküli; zárás módjai: enyvezett, szilikonos, öntapadós; standard boríték méretek:

Típus (megnevezés)	Méret (mm)
LC/6	114 x 162
LA/4	110 x 220
LC/5	162 x 229
LC/4	229 x 324
C6/C5	114 x 229

Borítókarton

könyvek, katalógusok, albumok borítófedelének anyaga ez a fehér vagy pasztellszínű, gyakran felületmintázott (vászonprégelt) karton.

Borításarkítás

a könyvtábla-borítóanyag sarkainak levágása, a behajtások pontos eldolgozása érdekében.

Brosúra

Könyvnél kisebb terjedelmű, általában irkafűzött kiadvány; más néven: füzet

---

C

Cellulózkarton

széles felhasználási körben feldolgozott termék. Nyilvántartó lapokat, könyv-, folyóiratfedeleket, iratgyűjtőket, gyorsfűzőket stb. készítenek belőle. Famentes, 160-240 g/m² határok között gyártják. Színe natúr, vagy színes, felülete jól simított, írható.

Cérnafűzés

a többszörösen hajtogatott íveket egymásra helyezve közönségesen cérnával összevarrjuk. A

módszer nagy hátránya, hogy elég drága és meglehetősen lassú. A cérnafűzéssel készült könyvek nagy előnye a tartósságon túl, hogy a tűzött, illetve ragasztókött könyvekkel ellentétben a könyv teljesen kinyílik. A cérnafűzés esztétikusabb is, mint a többi könyvképzési eljárás. Általában a cérnafűzést keménytáblás könyveknél használják, hiszen a drága keménytáblás könyvek már megérdemlik ezt a drágább és lassúbb kötészeti eljárást.

Címnegyed

A könyv első (általában) 4 oldala, amelyben az 1. oldal a szennycímloldal, a második üres, a 3. oldal a főcímloldal, a 4. pedig a kolofon vagy impresszumoldal.

Címloldal

A könyv harmadik oldala, a címet, a szerzőt és a kiadót és emblémáját (ha van) tünteti fel.

CMYK

Négyszínnyomás; A színes képeket a négy alapszín segítségével lehet felbontani, illetve kinyomni. Az alapszínek: cián (cyan, C), bíbor (magenta, M), sárga (yellow, Y), fekete (black, B).

Cromalin

Színbontott (levilágított) filmekről fotótechnikai eljárással készített, a kolor nyomtatás színhelyességéhez szükséges ellenőrző „nyomat”.

Csomagolópapír

szilárd, rugalmas papírfajta. A felhasználás sokrétűsége miatt az egyes csomagolópapírok tulajdonságai, jellegzetességei eltérnek egymástól. Csomagolópapírokból széles körben állítanak elő csomagolóeszközöket.

D

Diapozitív

Képeredeti

Digitális proof

Adathordozóról digitális eljárással készített próbanyomat kolor nyomtatás színhelyességének ellenőrzésére

Direkt szín

Színminta vagy Pantone-szám alapján meghatározható szín.

Dombornyomtatás

olyan nyomtatási eljárás, amelynek célja a betűk, rajzok reliefszerű kidomborítása a papír felületéből.

Drótfűzés

ívek összekapcsolása fűzőkapcsok átütésével. Változatai: irkafűzés, tömbfűzés, drótgázi.

Duplex karton

kétrétegű, az egyes rétegek anyagösszetétele eltérő. 250-300 g/m² tömegű. Gépsima felületű, natúr színű. Főleg hullámlemez fedőrétegeként használják.

E

Egyenkénti csomagolás

A kész kiadvány egyesével nylon-zacskóba csomagolható. Amennyiben ezt kéri, kérjük jelölje meg a megrendelésnél.

Ellenőrző nyomat, korrektúra

1. A tördelt levonat; 2. digitális proof (IRIS); 3. Cromalin; 4. Kékkópia; 5. Szemleív

Előzék

a könyvtest és a könyvtábla összekapcsolására használt, 100 g/m² tömeg feletti nyomatlan vagy nyomtatott ív.

Előzékpapír

a bekötött könyv első és hátsó fedeléhez ragasztják a belső oldalra, összekötő kapocs a könyv kötése és belső teste között. Szilárdsága nagy, általában famentes, gépsima, fehér vagy enyhén árnyalt, 90-120 g/m² tömegű. Az előzékpapírt vagy más papírfeldolgozó eljárással készítik ki.

Eredeti anyag

Szövegeredeti: olyan szöveges anyag, amely fotózható, illetve szkennelhető eredetiként kerül felhasználásra; Képeredeti: ránézeti pozitív papírkép vagy diapozitív, jellegét tekintve vonalas és tónusos lehet.

É

Élmetszés

A körbevágott könyvtest oldalait vagy a vágásban, vagy a lábban, vagy a fejben vagy akár mindhárom oldalon színezik.

Élőfej

A szedéstükör élén a szövegfolyamtól léniával vagy üres felülettel elválasztott információs terület. Jellegzetes megoldása lexikonoknak, enciklopédiáknak, szótáraknak, tudományos kiadványoknak, nem ritkán irodalmi kiadványoknak is.

F

Famentes ofszetpapír

famentes alapanyagú, fehérített cellulóz. A jobb minőségű ofszetpapírok részben rongytartalmúak. Tömör, zárt felületű, íróképes, merev tartású, alig áttetsző, fehér, csontsárga vagy szürke színű termék.

Fájlformátum

Lényeges egyeztetni az anyagokat tartalmazó fájlok formátumát, az ezek kezeléséhez szükséges szoftverekkel a nyomdának rendelkeznie kell a munkák elkezdéséhez.

Fedél

Puhafedelű (más néven kartonált) könyvek - 180-300 közötti grammos kartonból készülő, többnyire nyomott és felületkezelt – borítója.

Fejezetcímoldal

Egy fejezet címét tartalmazó oldal – megrendelői utasítás hiányában – minden esetben páratlan (jobb) oldalra kerülő anyag

Fekvő boríték

Hagyományos (hosszabb oldalán) nyíló boríték.

Fekvő formátum

Fekvő téglalap alakú, a rövidebb oldalán kötött kiadvány.

Felhasználás

Egyes nyomdai kiadványok felhasználási területe speciális gyártási folyamatokat igényel. Ezért pl. kültéri felhasználású termékek megjelölése lényeges a nyomda számára. Ilyen esetekben a kiadványt (pl. plakát) megfelelő, tartós festékekkel célszerű készíteni.

Felületkezelés

Fóliázás, lakkozás: meggátolja a festék lehúzóását, erősebbé teszi a papírt. Anyaga szerint műanyag, optikailag fényes vagy matt változatban létezik.

Fémfóliázás

A kiadvány fedelének egyes elemeit (például: szerző nevét vagy a mű címét vagy egy emblémát) élénk színű fémfóliával préselik be a fedélbe.

Flexo

Magas nyomtatási forma, főként a csomagolóanyag-iparban elterjedt műanyag, celofán és fémfóliák nyomtatásánál használatos, erre speciálisan kialakított hajlékony (flexibilis) nyomóformával.

Fólia, fóliázás

a fólia fémeknek, műanyagoknak filmszerűen kiképzett homogén formái. A fóliával bevont papírok felülete simább lesz, zsír és víztaszító. Felhasználási területe a kasírozott papírokéhoz hasonló.

Fóliázás, lakkozás

Felületkezelési eljárás. Meggátolja a festék lehúzóását, erősebbé teszi a papírt. Anyaga szerint műanyag, optikailag fényes vagy matt változatban létezik.

Fóliázás

A nyomat tartósságát és esztétikai megjelenését jelentősen fokozza. A papírt vágás és biegelés előtt vékony műanyag réteggel vonják be. A szorítóhengerek ragasztóval nyomják rá a vékony, átlátszó műanyag fóliát a papírlapra, ami sima, könnyen tisztítható felületet eredményez, és a nyomat színeit is élénkíti, felerősíti. Megkülönböztetünk hideg és meleg fóliázást. A meleg fóliázás lényegesen drágább, viszont minősége lényegesen jobb a hideg fóliázásnál. Ez utóbbinál a papír ugyanis könnyen görbül, vetemedik, a hideg fólia összezsugorodik, ráncosodik.

Forma-lakkozás, -fóliázás

Felületkezelés az oldalnak csak egyes, meghatározott részein.

Formalakk

felületkezelési eljárás. A papír adott helyén és kiterjedésében felvitt lakkréteg, amely tetszőleges formájú lehet. Felhasználási terület igen sokrétű, bármilyen kiemelendő szövegrész felületkezelésére alkalmas.

Forrásfájl

A kiadvány eredeti (első) számítástechnikai feldolgozási formátuma

Függelék

Egy könyvnek a főszöveget követő, azt kiegészítő része. Általában statisztikákat, táblázatokat, vagy egyéb - a főszövegben terjedelmességük miatt nehezen elhelyezhető - szövegeket, dokumentumokat tartalmaz.

Fül

A védőborító, illetve a kartonfedél behajtott része. Fotó, életrajz, tartalmi összefoglaló, ár, vonalkód, stb. kerülhet rá.

Füzet

Könyvnél kisebb terjedelmű, általában irkafűzött kiadvány; más néven: brosúra.

G

Gerinc

könyvek, folyóiratok, tömbök nyitási oldalával szemben levő, élben található alkotórészeinek (hajtogatott ívek, lapok) megnevezése.

Gépsima nyomópapír

fatartalmú papír, hazánkban 60-90 g/m² határok között gyártják. Színe fehéres, kevésbé igényes sajtótermékekhez használják.

Gömbölyített gerinc

Keménytáblás könyvek gerince lehet egyenes vagy gömbölyített. 160 oldalnál kisebb terjedelmű könyv esetén a gömbölyítés nem igazán érvényesül

Göngyölt hajtás

A bekötött melléklet kétszer vagy többször a kötés felé hajtott

Grammsúly

A papír vastagságát az egy négyzetméterre eső grammsúllyal jellemzik. A volumenizált papírok vastagságukhoz mérten könnyebbek.

GY

Gyűjtőfűzés

periodikus kiadványok íveinek összehordása és drótfűzése.

H

Hajtás

Egyszeri hajtás – 4 oldalra - meghajtott ív

Hajtogatás

Ívek hajtogatása - pontos méretre vágás után - késes, táskás és kombinált könyvkötészeti hajtogató gépeken történhet. A hajtogatási módot, amely lehet egy negyed-, fél-, egész-, tizenhat vagy harminckét oldalas hajtás, a kilövés, a nyomtatás, valamint a papír vastagsága határozza meg. Tekercsnyomógépeken a hajtogatásokat a gép egységét képző komplett hajtogatómű végzi.

Hibajegyzék

Különálló lap, amelyen a kiadvány nyomtatási hibáinak helyesbítése található. A könyv eredeti vagy újabb kiadásakor mellékelik a könyvhöz, egyes esetekben bekötik, máskor csak behúzzák a kiadványba.

Hologram

a sokrétű védelem fokozásának különleges eszköze. Vékony fémfóliára nyomott, számítógéppel számított és készített mikrorelief, amelyen a nézőszög szerint változik az esetenként két-három féle grafika láthatósága. Jellemzője, hogy a mikrorelief következtében a fényfelbontás szivárványos hatású csíkozást eredményez.

Hozzálék

technológiai normatívák alapján számított anyag többlet, amely egy adott példányszámú munka előkészítése során - az esetleges selejtképződés miatt - szükséges.

Hullámlemez

alapvető csomagolóipari termék, dobozok, ládák készítésére használják. Előállításával olyan szerkezet jön létre, amelynek szilárdsága az alkotó papír és kartonréteg eredeti szilárdságát meghaladja. Ezt elsősorban speciális rétegezéssel érik el. Alapvetően két külső réteg közé egy harmadik, hullámos réteget ragasztanak, amely növeli a lemez merevségét. A hullámlemez dobozok laposan szállíthatók és a felhasználási helyen állíthatók össze, így szállítási költségük alacsony.

I

Impresszum (kolofon)

A kiadvány címnegyedében vagy végén elhelyezett önálló oldal, amely a szerzői jog, a kiadó és a nyomda főbb adatait tartalmazza.

Imprimatúra

Nyomás engedélyezése, jóváhagyása; Végső levonat a kinyomtatott anyagról.

az utolsó tördelt szerzői korrektúra, amelyen a kiadó (megrendelő) engedélyt ad a nyomtatásra. Az imprimatúra javítása után már csak a nyomda és a kiadó hivatalos megbízottjainak jelenlétében szabad változtatni.

Indentálás

kártyamegszemélyesítés egyik formája, mechanikus adatfelviteli mód. A kártya felületi struktúrájába mélyedve, akár különböző színekkel, tapintásra is érzékelhetően kerülnek az információk.

Inzert

A könyvhöz tartozó, de kötetileg önálló melléklet.

IRIS-proof

Az adathordozóról készített színes próbanyomat közelítően mutatja a színeket, a nyomtatásnál nem tekinthető mérvadónak. Más néven digitális proof.

Irkafűzés

A kiadvány gerincén elhelyezett két vagy több kapocs, amely a kiadvány összefogását szolgálja. Minimálisan 8 oldalas, legfeljebb – a papír vastagságától függően – 80-112 oldalas munkáknál alkalmazható

ISBN szám

Könyvek nemzetközi (UNESCO) 10 számjegű azonosító száma. A nemzeti ISBN irodától (Országos Széchenyi Könyvtártól) kell kérni a 224-3753 telefonszámon. A könyvnek általában az impresszum (kolofon) oldalán szokás elhelyezni.

ISSN szám

Időszaki kiadványok és sorozatok nemzetközi (UNESCO) 8 számjegű azonosító száma. Az ISBN számhoz hasonlóan, csak a 224-3754 telefonszámon lehet igényelni.

Itatóspapír

lág, szívóképes, nagy sűrűségű, jól nedvesedő papír.

I

Ív

1 ív papír = 16 oldal (meghajtva)

Ív

papírlap különböző méretre vágva. A méretek szabványban rögzítettek, de készíthetnek egyedi méretű íveket is. Az ívek méretének a gyártási technológia szab határt.

Íves nyomás

Ívre vágott papírra történő nyomtatás.

Ívszámláló

a gép meghatározott számú ív leszámolása után, a rakatban – a beállítástól függően – 100-250-500 ívenként egy-egy jelet tesz.

Ívvágás

a papír ívekre tekercsből rotációs ívvágó gépekkel vagy a nagyobb ívek kisebb ívekre, síkvágó- (lapos vágó) gépekkel vágható. A kis alakú ívvágásnál a síkvágó kezelésekor sok kézi munkaműveletre van szükség, és a hibás méret valószínűsége nagy. A rotációs kis alakú ívvágókkal és a programvezérelt, fél automatikus síkvágógépekkel, a papírívek alaknagyságuktól függetlenül vághatók.

J

JPEG formátum

Alkalmazásával eredeti méretében és minőségében tekinthető meg a képanyag.

K

Kalapcsomagoló papír

20-30 g/m² tömegű, vékony, de azért jó tartású, cellulózból gyártott papírfajta. A múlt

században kalapok csomagolására használták, ma már csökkent az eredeti célra való felhasználás, és előtérbe kerültek más felhasználási célok, pl. a kenyér csomagolása stb.

Kapitális oromszegő

a könyvtest gerincére fej- és lábrésznél felragasztott színes textilcsík.

Karton

a 250-400 g/m² tömegű kartontermék szerkezete szerint lehet egyrétegű, ekkor az anyagszerkezet egységes, ill. lehet a karton többrétegű, amikor az alkalmazott gyártástechnológiától függően eltérő tulajdonságú, anyag-összetételű egyedi rétegekből áll a termék.

Karton

olyan papírtermékek megnevezése, amelyek négyzetmétertömege 180 g/m² felett van. Kevésbé hajlékony, fedőlapokhoz, üdvözlőkártyák, névjegyek készítéséhez használják.

Kartonált könyv

Puhafedelű könyv, borítója kartonból készül.

Kártyamegszemélyesítés

a kártya személyes adatokkal való felruházása. Ez lehet a kártyatesten való megjelenítés, valamint elektronikus hordozó - chip, mágnes csík – feltöltése.

Kasírozás

Papírnyomat, kinagyított fotó, plakát, stb. szürkelemezre, műanyagra, fára, stb. való felragasztása.

Kasírozás

a papír felületére felvitt plusz réteg, amely valamilyen szempontból eltérő tulajdonságú a hordozóanyagtól. A felvitt réteg általában valamilyen műanyag-származék, vagy alumínium. Fontos, hogy a hordozó papírréteg jól simított, szennyeződés és hibamentes legyen, mert e nélkül nem lehet fényes egyenletes felületet létrehozni. Alapvetően háromféle kasírozással készülnek a papírok: száraz-, nedves- és forró ömledékes kasírozás. Ez utóbbi eljárással állítják elő a vaj, a margarin csomagolóanyagát is. A kasírozott papír karcolásálló, vízálló, zsírálló tulajdonságú. Értékes csomagolókartonokhoz, display-khez, hanglemezborítókhoz, könyvkötészeti célokra alkalmazzák.

Kékkópia

a felmontírozott filmekről készített kópia, a szöveg, illetve az illusztrációk mérete és a kivágása, az oldalak sorrendje ellenőrizhető rajta.

Keménytáblás könyv

Olyan kiadvány, amelynek a fedele 1,5 – 3,5 mm vastag kötésműanyag lemez egéscsapír, egéscvászón, félvászón, műbőr vagy bőrborítással.

Képfelbontás

A nyomandó kép részletgazdagságának mértéke. Két változata van: 1. Digitális feldolgozásnál egysége a dpi (dots per inch), vagyis az egy hüvelykre (inch) jutó pontok száma; 2. Fotótechnikai (hagyományos) feldolgozásnál egysége a raszter, vagyis az egy négyzetcentiméterre jutó pontok száma

Kereszthajtás

A kétszer (egymáshoz képest keresztben) meghajtott ív, amely 8 oldalas terméket eredményez.

Keresztperforálás

tekeresnyomógépeken, a papírpálya futására merőleges irányú perforáció készítése folyamatos nyomtatás közben.

Két hosszanti (paralel) hajtás

A papírívén két párhuzamosan elvégzett hajtás, mely lehet göngyölt (egymásba hajtogatott) vagy harmonika (leporelló).

Kifutó kép

egy vagy több oldalán szegély (margó) nélkül megjelölt kép. A kifutó képet tartalmazó nyomtatványok tervezésekor figyelembe kell venni, hogy a kép szegélymentesnek szánt szélein végső körülvágáskor néhány (3-5) mm-t levágnak.

Kilövés

A kiadvány oldalainak elhelyezése az íven. A végleges formátumra való hajtogatásnál, az oldalak megfelelő sorrendben követik egymást.

Kódszám

A megrendelő által megadott egyéni termékkód

Kolofon

A kiadvány cím negyedében vagy végén elhelyezett önálló oldal, amely a szerzői jog, a kiadó és a nyomda főbb adatait tartalmazza.

Korrektúra

1. A szedésről javítás céljából készített, majd szabványos jelekkel kijavított levonat.
2. A szedési hibák kijavítása.
3. Szerzői korrektúra esetén az egyébként helyesen szedett szöveg megváltoztatása.

Korrektúralevonat

A kézirat szedett (általában tördelt) formája, amelyen a javítások elvégezhetők

Könyvbelív fűzéstípusok

frézelt - a belív a fedélbe lapokban kerül beragasztásra

szálfelsütött - a belíveket a gerinc mentén a hajtogatásnál cérnával varrjuk

cérnafűzött - a hajtogatás után varrjuk egymáshoz a belíveket

Könyvjelző

A könyv körülvágott méreténél valamivel alacsonyabb és jelentősen keskenyebb, 120-180 gramm súly közötti, egy vagy több színnel nyomott papír. A könyv rövid ismertetését vagy reklámot szoktak elhelyezni rajta a kiadók.

Könyvjelzőszalag

A sapka és az oromszegő közé ragasztott szalag. Színe többnyire megegyezik az oromszegő színével

Könyvkötőlemez

jobb minőségű papír hulladékból készülő 400-6000 g/m² súlyú simított felületű, lapos, hullámmentes fekvésű, nem vetemedő, jó ragasztóképességű, húzóképes szürke kézi lemez.

Könyvoldal elemei

Ábra: a nyomtatvány jellegének megfelelő, annak szövegét magyarázó, szemléltető, díszítő illusztráció. Az ábrát az ábraaláírástól beosztás választja el. Az ábra magyarázó szövege, az ábrajegyzet az ábraaláírással egy tömbben vagy külön helyezhető el.

Élőfej: a szedéstükör felső szélén elhelyezett, a szerző nevét és a könyv címét vagy az oldalon tárgyalt téma címét, esetleg az oldalszámot is tartalmazó szövegsor.

Főszöveg

Ívjelző (norma): a könyvkötészetben az ívösszehordás helyességének ellenőrzésére való. Az ívek első oldalán, az alsó részen elhelyezett oldalszámmal egy sorban az ív száma, a szerző neve és a könyv rövidített címe, a harmadik oldalán az ív száma és egy felső csillag szerepel. Ha az ívet meghajtogatják, az ívjelző alá kell kerülnie a csillagos ívszámnak.

Lábjegyzet: az oldal alján elhelyezett, a főszövegtől beosztással elválasztott, annak megjelölt

szövegrészére vonatkozó kiegészítés, magyarázat, megjegyzés.

Marginális (széljegyzet): a szedéstükrön kívül az oldalszám felőli margón (vágásnál) elhelyezett cím vagy cím jellegű szöveg.

Könyv szerkezeti tagolása

Címnegyedív: a könyv első négy oldala, amely a könyvre vonatkozó és a könyvhöz kapcsolódó adatokat tartalmazza.

Tartalomjegyzék: tükrözi a könyv tagolását, beosztását, a könyvben való tájékozódást segíti. Műszaki könyvekben előfordul decimális számozással is. Kialakítása oszlopos szedés jellegű.

Előszó: a szerzőnek a könyv témájához kapcsolódó nyitó gondolatai. *Fő rész:* fejezetekre és egyéb szerkezeti részekre bontott, címrendszerrel, beosztással, elválasztó lapok beiktatásával tagolt tartalom.

Jegyzet: a könyv főszövegére vonatkozó kiegészítés, magyarázat. Elhelyezhető az oldal alján, a fejezetek vagy a könyv végén.

Utószó: a szerzőnek a könyv témájához kapcsolódó zárógondolatai.

Irodalomjegyzék (bibliográfia)

Név- és tárgymutató: rendszerint címszavakból és hozzájuk tartozó oldalszám hivatkozásokból áll.

Kolofon, impresszum.

Könyvtábla

kötött könyvek borítórendszere. A könyvtábla táblalemezekből, hátlemezből és borítóanyagból áll.

Könyvtördelés szabályai

tördeléskor a szöveghasábokat azonos magasságú oldalakká alakítják. Kézirat szerint elhelyezik és tagolják az eddig külön kezelt könyvrészeket. A tördelés esztétikai és tipográfiai feladat. A különböző könyvrészek egybeépítésével alakul ki a könyv végső megjelenési formája, tehát fejlett ízlést, komoly szakmai hozzáértést és nagy gondosságot igényel. A könyv tagolása: címnegyedív, elő- és utószó, főszöveg, tartalomjegyzék, irodalom jegyzék, név- és tárgymutató, kolofon. Fontosabb tördelési szabályok: sor egyen (minden oldalon azonos számú sor), fattyú sor (kimenetsor az oldal élén vagy új bekezdés az oldal alján fattyú sor), kimenetoldal (kimenetoldal szövegsorainak összege nagyobb legyen, mint a beütés), ábrák elhelyezése (nyolc cicerónál keskenyebbre ne tördeljünk szöveget ábra mellé stb.), verseskönyvek tördelésének speciális szabályai (pl. a vers optikai tengelyét kell a szedéstükrön tengelyébe állítani). A napilapok, hetilapok és folyóiratok. tördelési szabályait módosítja azok tagolása, szerkezetük sajátos felépítése.

Körülvágás

könyvek, folyóiratok kész méretre vágása három oldalon, a fej-, láb- és hosszmetrészek kialakítása.

Kötegelés

A nyomdai termék (főként) újság egységcsomagjainak (általában műanyag) zsineggel való összefogása.

Köteles példány

A nemzeti könyvtáraknak, Magyarországon az Országos Széchényi Könyvtárnak járó kiadványmennyiség. Könyvből 6, periodikából 12-18 példány illeti meg az OSZK-t. A nyilvántartásuk az ISBN, illetve ISSN számok segítségével történik.

Kötészet

Nyomdai műveletcsoport. Főbb típusai: cérnafűzés, irkafűzés, (gerincragasztás), táblakészítés, ragasztókötés, normál és dupla spirálozás, stb.

Kötészeti lemez

Kemény, merev anyagú papírlemez, amely a könyv merevítését, erősítését szolgálja. A keménytáblás könyveknél papír, vászon vagy bőrborítású. Vastagsága 1,5-3,5 mm közötti.

Középfinom csomagolópapír

nagy papírhulladék tartalmú, egyenlőtlen anyageloszlású, felhős átnézetű, enyvezetlen, egy oldalt sima vagy gép sima felületű, szürkésbarna papír.

Kreatív vagy design papír vagy karton

grafikai célokra szánt papír vagy karton, amely tulajdonságait nemesíti a különleges alapanyag, vagy strukturált felület illetve színezés. Tartalmazhat vízjelet, többféle rostot, vagy különleges bevonattal rendelkezhet.

L

Lakkozás

A nyomási műveletek befejezése, festékrétegek teljes száradása után a papírt teljes egészében, vagy részben, fényes sima lakkréteggel vonhatjuk be, ami jelentősen növeli a nyomtatási esztétikai értékét, tartósságát. Célszerű magas vagy ofszetnyomásnál papíroldalanként kétszer lakkozni, jobb fedettség, a jobb minőség kedvéért. Szitalakkozásnál annak nagyobb fedettsége miatt elegendő az egyszeri lakkozás.

Layout

angol; szedési vázlat a layout segítségével közlik a szedővel a leendő nyomóforma kívánt beosztását (vázlat, makett, beosztási terv). A layout fontos elem a kézirat-előkészítésben.

Lehúzóadás

nyomaton a festék elkenődése

Leporellóhajítás

Olyan párhuzamos hajítások, amelyek párosával kerülnek egy lap azonos oldalára.

Leporelló kirakás

ügynyitelt nyomtatványok előállításánál a késztermék kirakása. A perforált ügynyitelt nyomtatványt váltakozva ellentétes irányba hajítják meg, és az így kapott összefüggő nyomtatványok egymás fölött ívoszlopot képeznek.

Levilágítás

Nyomdai feldolgozásra (lemezmásolásra) alkalmas filmek készítése

LWC

Minimális fatartalmú papírtekerceses kiserelésben rotációs nyomtatáshoz.

LWC

(lightweight coated) kis négyzetméter tömegű mázolt papír.

LY

Lyukasztatás

a fémgűrűzés előkészítő művelete.

M

Magasnyomtatás

Hagyományos nyomtatási forma, a nyomófelület a nyomólemez síkjából kiemelkedik. Az ellenforma (az úgynevezett matrica) ólommal való kiöntéséből keletkezik a nyomóforma.

Magasnyomtatás

a legrégebbi nyomtatási eljárás. Jellemzői a gyűrűszerű, a betűk és a pontokból álló képek egyes pontjai területén levő festékkitüremelés, valamint a nyomtatás hátoldalán jelentkező átnyomódás.

Mágnescsík

korlátozott tárolókapacitású és hamisítás elleni biztonságot nyújtó, a mágneses jelrögzítés elvén működő adattároló. A kártyatest gyártása során kerül fel a kártya hátoldalára.

Makulatúra, selejt

nem megfelelő minőségű nyomat, amely a példányszámba nem számítható be.

Megjelenés gyakorisága

Kérjük, adja meg, hogy az Ön által megrendelt termék milyen gyakran jelenik meg: pl. egyszeri megjelenésű, esetleg időszakos kiadvány (periodika).

Melléklet elhelyezése

A kötött könyveknél a belív után vagy az ívek közé elhelyezett 4-8 vagy magasabb oldalszámú, általában a belív papírjánál jobb minőségű papírra készülő ívegségek

Merített papír

csak különleges célokra gyártott ritkán alkalmazott papír. Nyersanyaga rendszerint parázsra és viszonylag hosszúra őrölt, legjobb minőségű rongycellulóz. Anyagában vagy felületén enyvezik. Valódi vízzellel, ritkábban bordázva állítják elő. Érdekessége: nincs száliránya.

Mélynyomatás

A nyomtatásnál a nyomóforma síkjánál mélyebben elhelyezett üregekből (tölcsérekéből) kerül a festék a papírra. Az üregek kémiai úton történő maratással kerülnek kialakításra.

Mikroírás

rejtett – különleges – eleme a grafikának. Szabadon választható szövegtartalmú felirat oly mértékben lekicsinyítve, hogy az nagyító nélkül csak vonalnak tűnik, így jól szolgálja a színes másolón történő hamisítás felismerését.

Montírozás

Oldalfilmeknek – a nyomólemezzel méretével egyező – hordozófilmre történő szerelése, a kilövésnek megfelelően

Munka megnevezése

Az Ön által adott megnevezésre tud később hivatkozni.

Mutáció

részleges szövegcsere

Műnyomó papír

Krétázott, simított papír – főleg képes (fotós, grafikus) anyagok nyomtatására. Fényes és matt változata ismeretes.

Műnyomó- mázolt papír

mindkét oldalon mázolt papír. Az egyik legigényesebb nyomópapírfajta. Több színnyomású, finom raszterű célokra használják, pl.: reprodukciós nyomtatáshoz. A műnyomóra felvitt pigment réteg általában 1/3-a a papír tömegének. Az alappapírtól megkívánják a felületi egyenletességét, jól vegye fel a mázréteg, ne porozzon, és felülete ne tépődjön fel. A mázréteg pigmentből, kötőanyagokból, műanyag-diszperziókból áll.

Műszaki példány

a megrendelő (pl. könyv- vagy lapkiadó) számára a megrendelésben, ill. szállítási utasításban megállapított példányszámú kész kiadvány, amelynek jóváhagyását követően a kivitelező (nyomda) a további kész kiadványokat a jelzett címekre szállítja.

MWC

(medium weight coated) közepes négyzetméter tömegű mázolt papír.

N

Nátron csomagolópapír

sárgásbarna, nagy szilárdságú, szívós, rugalmas, ropogós fogású papír. Elsősorban több rétegű, nagy teherbírású papírzsákok és –zacskók gyártásához használatos.

Negatív film

Negatív nyomtatási eljáráshoz szükséges film.

Négyszínyomás (CMYK)

A színes képeket a négy alapszín segítségével lehet felbontani, illetve kinyomni. Az alapszínek: cián (cyan, C), bíbor (magenta, M), sárga (yellow, Y), fekete (black, B).

Négyszín nyomtatás

többszínű (színes) nyomat készítéséhez rendelkezésre álló négy alapszínnel (cián, bíbor, sárga, fekete) való nyomtatás. A festékszínes részarányától függően, valamennyi árnyalat és színárnyalat elérhető.

Négyszétmétersúly

1 m² felületű papírlap grammokban kifejezett súlya.

NY

Nyers méret

A nyomásnál használatos, vágatlan papírméret. Ezt körülvágva kapjuk a kiadvány végleges (vágott) méretét.

Nyomdai alapszínek

A 4 nyomdai alapszín: cián (cyan, C), bíbor (magenta, M), sárga (yellow, Y), fekete (black, B); rövidítve: CMYK

Nyomdai ív

alapegység a könyvek terjedelmének megállapítására.

Egy nyomdai ív = 16 oldal, amelyből a formátumoknak megfelelően különböző szorzószámokkal az A/ 5 ív terjedelem kiszámítható (a nyomdai ív fogalma független attól, hogy pl. egy könyvet 32 oldalanként nyomtatnak).

Nyomóforma

a nyomóforma a nyomó- és nem nyomó elemek olyan meghatározott rendszere, amely a szöveg- és képi információkat magába foglalja. A nyomóformáról a nyomtatás folyamata során a nyomathordozó adott felületeire festékréteget juttatva kialakul a nyomat.

Nyomtatás

Többféle nyomtatási eljárás létezik, pl. ofszet nyomtatás, mélynyomás, magasnyomás, szitanyomás.

O

Ofszet nyomtatás

Síkyomtatás, vagyis a nyomólemez fotótechnikai eljárással kerül elkészítésre, se kiemelkedés, se mélyedés nincs a lemez felületén.

Ofszet papír

Mázolt bevonat nélküli papír, elsősorban szöveges kiadványok nyomtatására

Ofszet papír

enyhén simított, natúr és felületkezelt kivitelben 80-140g/m² tömeg meghatározók között, íves és tekercs kiszerezésben gyártott elsődlegesen ofszet nyomtatási technológiában felhasznált papírok általános elnevezése. Ofszet nyomtatásnál a festék egy nyomóformáról először egy gumilepedőre, majd onnan a nyomathordozóra kerül. Követelmény a mérettartósság és az illeszthetőség.

Oltárhajtás

Kétszer (dupla ajtószerűen) szembehajtott papírív

Opacitás

a papírok fény át nem eresztő tulajdonsága. Különösen a nyomópapíroknál fontos ez a követelmény, mivel a kétoldalt nyomtatott papírok opacitása döntően meghatározza a jó olvashatóságot.

Oromszegő

Keménytáblás könyvek gerincének élén és alul, a sapkát eltakaró keskeny szalag.

Ö

Összehordás

könyvek vagy egyéb feldolgozás-technikai termékek alkotórészeinek ívek lapok sorrendbe gyűjtése.

P

Pagina

Oldalszám, amit a kiadvány oldalain alul vagy felül helyeznek el.

Paletta

Más néven: raklap.

Palettamagasság

Kérjük adja meg a paletta magasságát, mert különböző raktárak a helyiség méretei miatt különböző magasságú palettákat tudnak fogadni.

Pántolás

A nyomdai késztermék egységcsomagjainak általában műanyag pánttal való összefogása.

Papírfajta

A nyomtatási eljárás igényeinek megfelelő papír, például: ofszet, műnyomó, plakátpapír, mélynyomó, biblianyomó, újságnymó ívpapír, stb.

Papírmerítés

a papírgyártás hagyományos kézi módja. Merítéskor a papírt alkotó alap és segédanyagokat vízzel elkeverik, pépes masszát képezve. Ebbe a masszába aztán egy adott méretű és lyuksűrűségű szitát merítenek, amelyen a rostszálak fennmaradnak. Többszöri merítéssel növelni lehet a papír vastagságát. A szitán fennmaradó rostanyagot préselik, majd szárítják. Az így készült papír szélei recézettek, felülete érdesebb. Jó íróképességű, nyomtatható. Exkluzív névjegyek, oklevelek készítésére használják.

Papírméret

A papír méretét mm-ben adják meg, szélesség x magasság formában

Papírnév

Az egyes papírok – gyártók által adott – fantázianeve.

Papírok

Újságnymó papír szilárdsága kicsi, feltétel, hogy nyomógépen ne szakadjon el. Általában 70-80 % facsiszolatot tartalmazza, enyvezetlen, simítását csak a papírgyártógép hengereitől kapja. Tekercsekben hozzák forgalomba. Súlya 40-55 g/m²

Folyóiratnyomó papír leginkább képes folyóiratok nyomtatására használják. Lehet nagy fatartalmú vagy tiszta cellulóz tartalmú is. 50-100 g/m² tömegű felülete erősen simított.

Famentes papír kémiai úton felbontott alapanyagból készül. Gyártásához az így feltárt cellulózt alkalmazzák. Kémiai fehérítéssel és külön simítással akár színes illusztrációk nyomására is alkalmas papíryanag.

Regénynyomó papír fatartalmú, laza szerkezetű, sok töltőanyagot tartalmazó papír, 60-100

g/m² tömegű

Ofszetnyomó papír famentes és fatartalmú változatai 65-120 g/m² súlyban kerülnek forgalomba. Felületük gépsima vagy gyengén simított.

Kromo- és műnyomópapír a sűrűrácsos többszínnyomáshoz tökéletesen sima, fehér papírfelületre van szükség. A műnyomópapírnak mindkét oldala simított fényes vagy matt felületű. A Kromopapírnak csak az egyik oldalára nyomtatnak, ezért egyoldalasan mázolják finom krétaanyaggal. A kész papír 75-180 g/m² súlyú.

Biblianyomópapír részben rongyanyagból gyártják 60 g/m² súlyban. 25-30 % töltőanyagot tartalmaz, hogy ne legyen áttetsző.

Kartonok a 180 g/m² -nél nehezebb papírokat kartonnak nevezzük. Többnyire ugyanolyan tulajdonságúak, mint a vékonyabb papírok, csupán grammsúlyuk nagyobb. Ennek megfelelően a nyomdatechnikában, mint ofset-, műnyomó, fedél stb. kartonok kerülnek felhasználásra.

Lemez elsősorban könyvkötés és dobozgyártás anyaga. Több rétegű, 70 x 100 cm ívek 25 kg-os egységsúlyú csomagokban árulják. Az egy csomagban található ívek száma a grammsúly megnevezését helyettesíti.

Papír szabványméret:

A papírméreteknél három, egymással összehangolt DIN-formasort különböztetünk meg (mindegyik méret milliméterben értendő):

Formaosztály	A	B	C
0	841x1189	1000x1400	917x1297
1	594 x 841	700 x 1000	648 x 917
2	420 x 594	500 x 700	458 x 648
3	297 x 420	350 x 500	324 x 458
4	210 x 297	250 x 350	229 x 324
5	148 x 210	175 x 250	162 x 229
6	105 x 148	125 x 175	114 x 162
7	74 x 105	88 x 125	81 x 114

Paralel hajtás

A papíríven két párhuzamosan elvégzett hajtás, mely lehet göngyölt (egymásba hajtogatott) vagy harmonika (leporelló).

Páratlan oldal

Páratlan számozású, a nyitott termékben jobbra elhelyezkedő oldal

Párnázás

Kötészeti eljárás, reprezentatív kiadványok (elsősorban agendák) tábláinál használatos

Páros oldal

Páros számozású, a nyitott termékben balra elhelyezkedő oldal

Passzer

A raszterpontok illeszkedése a nyomaton.

Passzerhiba

Nyomaton észlelhető hiba, mikor a 4 alapszín nem fedi le teljesen egymást

Pausz

Csak szöveget tartalmazó kiadványok esetében alkalmas másolóeredeti a nyomólemezzel készítéshez.

Pausz

tussal kihúzott rajzok másolására, valamint fénymásolás útján sokszorosított műszaki rajzok készítéséhez használatos papírfajta. Merev, törékeny, ropogós fogású, üvegszerű, könnyen behasadó, erősen kiőrölt papír. Áttetsző, jó íróképeségű és jól radirozható, átnézete tiszta, egyenletes. Újabban meghívók, egyedi megjelenésű prospektusok készítéséhez is használják.

PDF formátum

Nagyobb terjedelmű szöveges anyagok leggyakrabban használt tömörített file-formátuma. Alkalmazásával eredeti méretében és minőségében tekinthető meg egy anyag.

Példányszám

A kiadvány egyszerre megrendelt példányainak száma.

Perforálás

A papír előírt helyén szaggatott késsel való beütése a le, ki vagy széttéphetőségének elősegítésére.

Adott irányban történő sorozatos átlukasztás (hajtogatás közbeni perforálás, tömbök perforálása), sorlyukasztás. Számla, megrendelés- vagy sorszámtömbök használata során szükség van arra, hogy a papír egy része könnyen leszakíthatóvá váljék. Ezt szolgálja a sorlyukasztás.

Pergamenpótló

a valódi pergamenre emlékeztető, erősen kiőrölt cellulózpapír. A szalmacellulóz zsírálló tulajdonságait javítja. A cél, kemény és nagy áttetszőségű, ropogós fogású, jól enyvezett papír előállítás. Általában 40 g/m² tömegben gyártják.

Pozitív film

Pozitív nyomtatási eljárásnál lemezmásoláshoz szükséges nyomdai film

Precíziós beragasztás

A kiadvány egy meghatározott, pontosan kijelölt helyére történő beragasztás.

Prézelés

A papírt a felületén mintát hordozó hengerek közé engedik, mely a papír egy vagy mindkét oldalát a mintának megfelelően domborítja. Egyes írólapokat, különleges mázolt papírokat, kartonokat, díszcsomagoló papírokat a kiszerezés során prézelnek, de a prézelés sok esetben a feldolgozás részmuvelete. A hengerek anyagától függően a vékony papírtól a lemezig mindenféle papírt lehet prézelni.

R

Ragasztókötés

Puhafedelű könyveknél alkalmazott kötési eljárás.

Az egymásra hordott íveket együttesen behelyezik egy ragasztóköttő gépbe, ahol a könyvtest a szorítóporfák közé kerülve egy biztos tartást nyer, ezután az egész egy marókés fölé kerül, ahol a könyv gerince egy meglehetősen durva felületet kap. Az így nyert durva felület meglehetősen sok ragasztóanyagot képes felvenni. A gép megkeni a könyv gerincét ragasztóval, majd a borítóba akasztja. A könyvkötés utolsó fázisa a ragasztóanyag kihűlése után a könyvtest három oldalon való körülvágása.

Ragasztott melléklet

A kötött könyveknél meghatározott helyre (ívek vagy lapok közé) ragasztott egy lapos vagy egy ívegységnyi melléklet.

Raklappántolás

A raklapra rakott nyomdai egységcsomagok pántolása műanyag vagy fémszalaggal.

Raszter

Fotótechnikai (hagyományos) feldolgozásnál a képfelbontás egysége a raszter, vagyis az egy négyzetcentiméterre jutó pontok száma.

Regénynyomópapír

famentes és félfamentes behordásban gyártják. Gépsima felületű, lágy, rugalmas fogású, átnézete egyenletesen felhős. Nem írható.

RGB-színek

Additív, vagyis összeadó színképzés alapszínei. A vörös (Red), zöld (Green) és kék (Blue) egyenlő arányú keveréssel fehér színt adnak. A számítógépes képernyőkön ezeket a színeket használják, nyomdai feldolgozásra a CYMK színek alkalmasak

Riccelés

Öntapadó címke olyan bemetszése, amely a címke hordozóját nem éri el. Ricceléssel érhető el, hogy a címkék a hordozó papírról egyenként leszedhetőek legyenek.

Rizsma

az íves papírból, különböző ívszámú egységeket, rizsmákat, bálákat alakítanak ki a papírgyárak kiserelő-részlegeiben. Az egy rizsmán belüli mennyiségek ívszámában, vagy a rizsma tömegével írják elő.

S

Saját borító

A belívekkel azonos papírból készülő borító. Irkafűzött vagy gerincragasztott periodikák, füzetek esetén használatos.

Sapkázás

Keménytáblás könyveknél a szálfelsütéssel összefogott könyvtest gerincére ragasztott papír

SC papír

Fatartalmú mázolt papír, döntően magazinok nyomtatásához, ehhez illeszkedő (alacsony) grammatúrával.

Selyempapír

a csomagolóanyagok között a legvékonyabb, ill. a legkisebb g/m²-súlyú papír. Többnyire 100% szulfitecellulózból többféle színben előállított, ritkábban még rongycellulózzal is erősített, nem anyagában, hanem fürdetve, utólag színezik.

Síknyomtatás

olyan nyomtatási eljárás, amikor a nyomó- és nemnyomó elemek közel egy síkban vannak. Nyomtatás közben a nyomóelemek víztaszítóak és zsírfogók (vagyis festékfogók), a nemnyomóelemek vízfogók (ill. festéktaszítók).

Speciális méret

Bármely, a szabványtól különböző méret

Spirálkötés/spirálozás

Kiadvány kötését kiváltó egyszerű és gyors eljárás, mely kis, kézi berendezéssel is elvégezhető. Lehet egyszeres vagy dupla, különféle anyagú (műanyag vagy fém), különféle színű és átmérőjű (a kiadvány vastagságához illeszkedően).

Stancolás

Egyedileg készített késformával a nyomatot a kívánt formára vágthatják, illetve kívánt részek belőle kivághatók.

Adott formát követő kivágó kés a nyomdagépből helyezve a papírból úgy szakítja ki a

szükséges, vagy fölösleges részt, mint háziasszony a pogácsát. Felhasználási terület: palackcímke, egyenes vonallal nem vágható nyomtatványok boríték, függőcímkék.

Stancolás

papírfeldolgozásban a kartondobozok, címkék stb kivágása megfelelő vágóformával. Stancolásnál a papírt egy nagyon vastag, szívós, kemény felületű lapra helyezik, majd felülről a kivágásnak megfelelő ívű, ún. stanckést nyomnak rá. Így az eredeti papírformához képest csonkolt alakú papírt kapunk. A csonkolás lehet külső ívű, vagy kieső. Meghívók, prospektusok figyelemfelhívó díszítéseként használják.

SZ

Szalagozás

Többkötetes kiadványok összetartozó köteteit rendszerint szalaggal fogják össze

Szálfelsütés

Keménytáblás könyveknél minden esetben, puhatáblánál igényesebb kiadványoknál alkalmazott kötéseti könyvtest-képzési eljárás.

Szálirány

A nyomdai munkák során figyelembe kell venni a szál- vagy rostirányt, a papír tulajdonságát ugyanis ez is befolyásolja. Lehet hossz és keresztaszálirány.

Szalmiák

A felmontírozott filmekről készített kópia, a szöveg, illetve az illusztrációk mérete és a kivágása, az oldalak sorrendje ellenőrizhető rajta; más néven: kékkópia.

Szemleív

A könyv kinyomtatott íveinek kötése előtti ellenőrzését szolgáló, már nyomtatással készülő nyomat.

Szennycímoldal

- (1) A könyv legelső oldala, mely csak a könyv címét és a szerző nevét tartalmazza.
- (2) A kiadványt részekre, illetve fejezetekre tagoló oldalak

Színminta-katalógus

A nyomdai festékek, könyvvásznak ill. papírok színmintáit tartalmazza.

Színrebontott film

A nyomóforma készítéséhez a 4 nyomdai alapszínre bontott filmek szükségesek. Ezek felhasználásával készíthetők el a nyomólemezek.

Szitanyomás

Szitaforma felhasználásával végzett nyomtatás, a festék fedőréteggként kerül fel a szitahordozóra

Szürkelemez

Kemény, merev anyagú papírlemez, amely a könyv merevítését, erősítését szolgálja. A keménytáblás könyveknél papír, vászon vagy bőrborítású. Vastagsága 1,5-3,5 mm közötti.

Szürkelemez

dobozgyártásra és könyvkötészeti célokra használják, zömmel papírhulladék-behordással készítik. A gépi szürkelemez 450-900 g/m² tömegű. Felülete sima, nagy szakítószilárdságú. Dobozokat, rekeszeket, naptárhátlapot, könyvfedelet, játékokat és tömítéseket gyártanak. Jól hajlíthatóak, hornyolhatóak.

Szűrőpapír

Folyadék szuszpenziók, vagy emulziók részecskéinek szelektív visszatartására alkalmas, enyvezetlen, minimális hamutartalmú, porózus papír. Általában rongytartalmú. Anyagösszetétele, őrlésfoka, szerkezete, vastagsága, négyzetmétertömege, felülete, légáteresztő képessége, szívóképessége stb. a rendeltetési cél függvénye.

T

Tábla

Kemény, merev anyagú papírlemez, amely a könyv merevítését, erősítését szolgálja. A keménytáblás könyveknél papír, vászon vagy bőrborítású. Vastagsága 1,5-3,5 mm közötti.

Táblaborító

Keménytáblás könyveknél a táblát borító nyomott és általában felületkezelt (lakkozott vagy fóliázott) papír, vászon, műbőr, stb.

Táblanyomás

a könyvtábla borított felületeire díszítés, szöveg és jelek felvitele, meleg- vagy hidegpréssel.

Tekercs / rotációs nyomás

A papír tekercsben kerül a nyomógépre feldolgozásra

Terjedelem

A kiadvány összes számozott oldalának mennyisége

Térképlap mérete

Amennyiben a megrendelt kiadvány térképet tartalmaz, annak méretét is kérjük megadni.

Térképnyomó papír

az ofsetpapír egyik kiváló minőségű fajtája. Elsőrangúan nyomtatható, kiváló illesztő képességű és mérettartó, így a nedvesnyomó-eljárás során a térképek különböző színeinek határai a kész nyomaton ékesen elválnak. Fontos követelmény a nagy hajtogatási szilárdság, időállóság, nedves szilárdság.

Tördelt levonat

A tördelési, szerkesztési előírások és a helyesírás ellenőrzése céljára készített korrektúra.

Transzparencia

a papírok fényáteresztő tulajdonsága, amely a papírt alkotó rostok és töltőanyagok fényabszorpciós és fénydiffúziós együtthatóitól, valamint a papír négyzetmétertömegétől függ.

Triplex karton

háromrétegű karton. Az egyes rétegek anyagösszetétele eltérő. 250-900 g/m² tömegű, különböző fedőrétegekkel, különböző színekben gyártják.

U

Utcaregiszter

Amennyiben a megrendelt kiadvány térképet tartalmaz, ahhoz tartozhat utcanévjegyzék, más néven utcaregiszter.

UV lakk

ultraibolya fény hatására száradó lakk, mellyel a papír felületét vonják be. Kiemelő hatású, csillogása, fénytörése, tapintása eltér a hordozó papírtól.

Újságyomó tekerccspapír

rostanyag összetétele a nyomópapírok közül a legtöbb facsiszolatot tartalmazza.

Nagymértékű lignintartalma miatt fény hatására oxidálódik, megsárgul. Töltőanyag-tartalma a felhasználás célja szerint változó

V

Vágójel

A vágott méreten kívül a filmen elhelyezett jel, mely a kötet számára mutatja a vágás méretét

Vágott méret

A kész nyomdai termék mérete. Keménytáblás könyvnél a könyvtest méretmegjelölése.

Vasalt sarok

Különleges kötésmegoldás. Reprezentatív naptáraknál alkalmazzák

Vastagság

mikrométerrel mérhető. A papírív több különböző helyén végzett méréssel meghatározható a papír vastagsága.

Vízjel

az egyik legrégebbi – a nyomathordozó papírban alkalmazott – védelem, amelyet egyéb szabad szemmel is látható és/vagy csak ultraviola megvilágításban észlelhető különböző színű, a papírban véletlenszerűen eloszló pelyhezőkkel egészítenek ki. A korábban használatos egyszerű vízjelek fizikai és kémiai eljárással ma már eredményesen imitálhatóak. Az egyedi gyártású, csak cégünk számára kialakított nyomóformáról készülő, pozitív és negatív elemeket, valamint többfokozatú árnyalatot tartalmazó vízjel a ma ismert eljárásokkal nem hamisítható.

Vízjel

az egyik legpatinásabb módszer papírok jelölésére, azonosítására, a hamisítás megelőzésére. A vízjel csaknem a papírgyártással egyidős.

Védőborító / envelop

A kötött könyvtestet borítja, 5-10 cm-rel ráhajolva a két könyvtáblára. Általában nyomott, felületkezelt, 120 és 180 g közötti grammsúlyú műnyomó vagy pausz papír, ritkábban celofán

Verziószám

A nyomdai anyagokat tartalmazó fájlok írásakor használt szoftver verziószáma

Volumenizált papír

Papírgyári eljárással könnyített (laza rostszerkezetű) papírok, melyek vastagabbak a vele azonos grammsúlyú papíroknál.

Volumenizált papír

pehelysúlyú nyomópapír. Fajlagos térfogata nagy, szerkezete laza, a papír megkívánt vastagsága miatt általában simítatlan. Töltőanyagot nem tartalmaz, nedvszívó, puha papír melyet 60-120 g/m² tömeghatárok között gyártanak.

Vonalkód

Lézertechnikával olvasható, vonalokból álló jelsorozat. Kódolt, alfanumerikus információ, amelyet a vonalvastagság, ill. a vonaltávolság hordoz. A vonalkód a termék EAN kódját jeleníti meg. Az ISBN vagy ISSN számmal ellátott termékek (könyvek, periodikák, stb.) EAN kódját az ISBN, illetve az ISSN számból kell képezni.

W

Werk

Színes nyomógép nyomtató egysége. Ahány szín nyomására alkalmas a gép, annyi werkes.

ZS

Zsírhatlan papírok

zsíros jellegű élelmiszerek átszívódását gátolják meg. A papír zsírállósága kémiai kezeléssel (pl. pergamen), és a rostok különleges őrlésével (pl. pergamin) alakítható ki.

Zsugorfóliázás

A nyomdai késztermék egységkötegeinek fóliába való csomagolása.